

3. Portretin parlaq rəngləri

(Əvvəlki 4-cü səhifədə)

"Müstəqilliyin çətin yolu" filminin ssenarisini yazanda Qulu Məhərrəmli dövrün bütün ziddiyyətlərini içərisində olub, onu mənəvi mühitində yaşayıb. Vətən ağrılarını canından keçirib. Elə ona görə də müstəqilliyin çətin yolu həmin ssenaridə kifayət qədər aydın qavranılır. Bu filmin təsir gücü onun obyektivliyi əsaslanmasındadır.

Ən radikal opponentlər belə bu filmi sənir edərək ötür keçmiş zamanı acı təəssüflərlə xatırlamalı olur. Yaxud "Qaçqınlar" filmi... Qulu Məhərrəmli yurd sarı, vətən sarı bütün qara-bağlılar kimi, zəngəzurlular kimi, Ermənistandakı tarixi yurdlarından qovulmuş insanlar kimi yurd acısı yaşayan insandır. Onun abadlığını gözəyən Zəngilandakı dədə-baba evi, orta məktəbi bitirdiyi Şuşa onun daxili-mənəvi mühitində göynər yara kimi qövr etməkdə idi. O, qaçqınların faciəsini ruhan yaşayırdı. Başqa sözlə, "Qaçqınlar" filminin ssenarisini yazmaq həm də Qulu Məhərrəmliyə özünü erməni faşistlərinin təhdidləri altında Murovun qarlı aşırımlarında, Göyçədən üzü bəri min cür bəlalarla, ölümlərlə müşayiət olunan yollarda görməkdir.

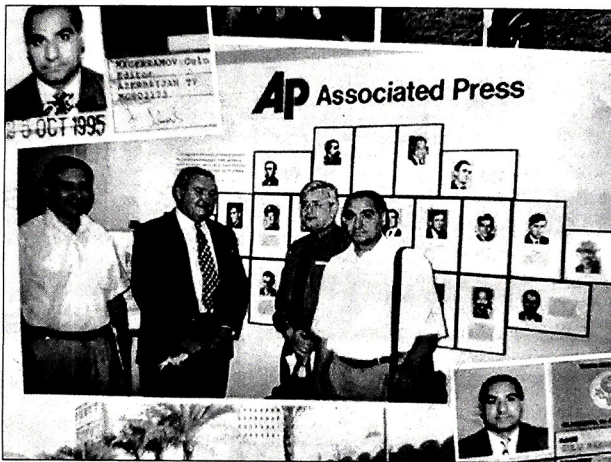
Demək, Qulu Məhərrəmli nəinki müəllifdir, həm də filmin adı tələbi obrazlarından biridir. Filmin kifayət qədər təsirli alınmasının bir səbəbi də budur. Azərbaycanın müstəqilliyi çətin yolun keçilməzliklərini adlaya bildi. Dövlət başçısının siyasi iradəsi ilə "Əsrin müqaviləsi" imzalandı. Əf-sanələr həqiqətə çevrilməkdə idi. Azərbaycanda ictimai-siyasi sabitlik yaranmışdı. Və bu da Qulu Məhərrəmliyə əsas verdi ki, "Müstəqil Azərbaycan" filminin ssenarisini inamla yazsın.

Qulu Məhərrəmliyə yaradıcılıq fəaliyyətinin ən çoxun çağları Azərbaycanın dövlət sütünlarının, siyasi özlülərin qurulması zamanına təsadüf edir. O, siyasi liderin bir neçə cəhətdə necə vurulduğunu görürdü; bu dövrə siyasi lider xarici düşmənlərin planlarını ifşa edir, seperatizmə qarşı qətiyyətlə mübarizə aparır, Qarabağ həqiqətlərini dünya arenasında riyakar Avropanın gözünün içinə deyirdi. Daxili-ictimai-siyasi həyatın sabitləşməsinə çalışdı. Beləcə, Qulu Məhərrəmli üçün "Böyük ömrün anları" (Heydər Əliyev haqqında) ssenarisini yazmaq onun üçün bir məqsəd idi. Qulu Məhərrəmliyə özünü dedi ki, o, imzasını qoyduğu hər bir əsərinə görə ləyaqətə cavab verməyə hazır olan müəllifdir.

Qulu Məhərrəmli təbiət etibarilə, ictimai-siyasi mühitin həmişə içərisində olub. İstər ədəbi-bədii ekran yaradıcılığı, istərsə də, publisistikası dövrün ahəngi ilə bir vurulub. Amma onun "Qobustan" sənədli filmində mənəvi yaddaşın gücü də kifayət qədər parlaqlığı ilə təzahür edir.

Çox yazmaq və dəyərli yazmaq, hər dəfə yeni bir problemlə yazı müstəvisinə getirmək və həll etmək hər kəssə uğurla nəsil olmur. Amma Qulu Məhərrəmli güclü elmi və mənəvi potensialı malik olduğu üçün ardicil yazı yazır və demək olar ki, hər kitabında yeni, orijinal mətləblərdən bəhs edir. Əldə olan xronikamı yeni faktları axını oxucu diqqətinə çatdırmaqdan məmnunluq duyuram: "1991-ci ildən BDU-nun jurnalistika fakültəsində dərslər deyir. Ardicil elmi araşdırmalarla məşğul olur. KİV-nin, o cümlədən, televiziya və radionun nəzəri problemlərinə dair çoxsaylı tədqiqatların və 15 kitabın müəllifidir. "Televiziya haqqında etüdlər" (1996), "Deystvie u mikrofonu" (1998), "Radio dalğalarında" (1999), "İctimai televiziya" (2003), "Danışır Təbriz" (2004) kitabları maraqla qarşılanıb". Qulu Məhərrəmli filologiya elmləri doktorudur. Həm pedaqoji fəaliyyətini, həm elmi yaradıcılığını uğurla davam etdirir. Ən başlıcası, bu gün publisist sözün ön cəhəsinə dayanıb. Cəmiyyətdə fikir müxtəlifliyinə səbəb olan ən vacib məsələlərə mətbuat səhifələrində, saytlarda, bir sözlə, fəal facebook ələmində ən kəskin, tutarlı cavablar verir. Ən dolşaq məsələnin belə uğurlu həll yolunu göstərir.

Onun bir çox əsərləri var ki, insan-ıla cəmiyyətin qarşılaşdığı canlı ünsiy-

yət məkanına həsr olunub. Bu, dil məsələsidir. Dilə münasibəti Qulu Məhərrəmli cəmiyyətin ən həssas yeri hesab edir. Sözümləşmə qüvvət üçün təqdim olunan xronikanın son titrlərinə də diqqət edək: "Araşdırmalarında ekran-efirin mürəkkəb dil sisteminin təhlili xüsusi yer tutur. Bu problemlər onun "Radio dramaturgiya dili" (1990), "Televiziya niqə və ədəbi tələffüz" (1999), "Ekran və ədəbi dil" (Tehran, 2001) əsərlərində, "Kino, televiziya və radio terminləri" izahlı lüğətində (2002), "Audiovizual nitq" (2000), "Televiziya dili" (2002) monoqrafiyalarında, həmçinin "Kütləvi kommunikasiya və dil" (2004) dərslərində öz əksini tapıb". Əgər belə demək mümkünsə, yazının bu yerinə qədər müraciət etdiyimiz faktlar Qulu Məhərrəmliyə həyatının və yaradıcılığının 17 il bundan əvvəlki dövrünə qədər ahatə edir. Həmin zamanda İndiyə qədərki mərhələ Qulu Məhərrəmliyə yaradıcılığında həm məhsuldarlıq baxımından, həm də cəmiyyətə lə bərsaə dialoq baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu mərhələni, əsasən, Qulu Məhərrəmliyə publisistik yaradıcılığı ilə xarakterizə etmək olar. Əlbəttə, dost məclisi adı ilə yaradıcısı və aparıcısı olduğu verilişin çox dəyərli məzəyətlərini də yada salmaq yerinə düşərdi. Hər halda, o, təbiət etibarilə, daim hərəketdə olduğu üçün istər jurnalistikamızda, istərsə də bütövlükdə mənəvi mühitimizdə görünən (həm də qabarıq görünən) izləri ilə fərqlənib. Əslinə qalsa, onun ömrünün hər ili ayrıca hesabət mərhələsi kimi xarakterizə olunmalıdır.

Şübhəsiz, Qulu Məhərrəmli Azərbaycan fenomenidir. Çıxışlarında və publisist yazılarında nə qədər başı mövqə tutsa da, son noticədə milli dəyərləri üst mövqedə saxlayır. Və bu yöndə mübarizələrini davam etdirməkdədir.

Adama elə gəlir ki, bəzi insan tipləri, xüsusilə, yaradıcılıq baxımından tükənən deyil. Həyat hadisələri bir-birini təkrarlamadı, həyat hadisələri daim yeniliklərlə müşayiət olunduğu kimi elə istedadlar var ki, həyatın axarında münasibət baxımından özünü təkrarlamır. Belələri yeni faktı daha orijinal mərhələyə orijinal mövqədən yanaşmağa davam edir. Qulu Məhərrəmli möhəz bu tip ziyallardan hesab edirəm. Onun enerjili, daim yeni ideyalarla zəngin olan düşüncə ələmini

kin özünün də dediyi kimi Qulu Məhərrəmliyə Babək Hüseynoğlu kimi Heydər Əliyev Zəlimxan Yaqubu kəşf etməsini də sözüne qüvvət götürür. Sözüm yox, kiçik bir əlavə ilə bu fikirlə razılaşaram; Qulu Məhərrəmliyə kəşf olunmasında, onun geniş arenaya çıxmasında Heydər Əliyev də müstəsna nəzər-diqqətini unutmamaq olmur.

Biz "Qulu Məhərrəmliyə portretinin parlaq rəngləri" deyəndə, şübhəsiz, onun cəmiyyətə və eyni zamanda hakimiyyətə, siyasi iqtidara və siyasi müxalifətə obyektiv, aydın münasibət bildirmək cəsarətini onun ən qərarlıq portret rəngləri kimi nəzərdə tuturuq. O, müsahibələrində, müxtəlif ictimai məzmunlu tədbirlərdə çıxışlarında, demək olar ki, sətirləli mahiyyətə yer qoymur. Elə bu səbəbdən də istər onun iqtidar yönümlü, yaxud müxalif mövqəli dinləyiciləri, fərqlətməz, hər hansı biri, onun diqqətə layıqdır. Sözüün bütün çalarlarını tutmağa çalışırlar. Qulu Məhərrəmliyə mətbuat təmsilçisi hesab etmək olar, hərəkdə ki, o, mətbuatı mövqeyi və münasibəti ilə daha yuxarıda dayanır. Mətbuatı cəmiyyətin kardiogramı kimi oxuyur. Şübhəsiz, təbətəddə kardiogramın çəkilməsində sənətsizlik halları var. Xətlər var, səhvlər var. Bunlar həkimin insan tələfinə münasibətini həll edən məsələlərdir. Bu mənada mətbuat müəyyən qədər cəmiyyətin tələfinin həllində xüsusi təsir vasitəsidir və Qulu Məhərrəmli də təmsil etdiyi zümərəyə, yəni, jurnalistlərə yer gələndə açıq fikirlə münasibətini bildirir. 22 il əvvəlki müsahibələrinin birində oxuyuruq: "O cəmiyyətdə mətbuat həqiqətəndə dördüncü hakimiyyət olur ki, orada mətbuat, jurnalistika nə yuxarı hakimiyyətə yaxın olur, nə də xalqa. Əslində mətbuatla cəmiyyət hakimiyyəti arasında körpü rolunu oynamaq, aşkarlıq deyilən prinsipi həyata keçirməkdir. Mətbuat mahiyyətcə xalqın hakimiyyəti üzərində ictimai nəzarəti təmin edən vasitələrdən biridir. Bu sahədə təsəffüf ki, müəyyən problemlər var. Bəzən mətbuatın yazdığı hakimiyyət orqanları qulaqardına vurur. Amma, mənə, bu gün mətbuat öz funksiyasını yerinə yetirə bilir. Azərbaycan müstəqilliyinin ən real nailiyyəti, məhəz azad mətbuatdır". Bu müsahibəni (Günəş Rəcəbzadənin imzası ilə "Ulus" qəzetində 2 iyun 1999-cu ildə çap olunub) Qulu Məhərrəmliyə yenidən oxuyacağı təqdirdə, zənnimcə, heç nəyi dəyişməzdi, bəlkə cüzi əlavələri olardı. Əlbəttə, kəskinləşən bəzi məqamlara sətir mövqə sərgiləyər, son olaylarla bağlı (Vüqar Səforli olayları ilə bağlı) açıq fikirlərini yenə bildirməkdən çəkinməzdi. Bu artıq dövrün işidir. Sözüüm ona gəlir ki, Qulu Məhərrəmli sözünün sahibli olan ziyalıdır. Şübhəsiz, cəmiyyətin mənəvi nizamında sözün sahibi olan ziyalları xüsusi yer var.

Əgər cəmiyyəti mənəvi xaosdan qorumaq istəyiriksə, sözünün sahibi olan adamların yanında olmaq, onlara inanmaq daha yaxşı olardı.

... Axı sözünün sahibi olan adamlar həmişə bizim yanımızdadır. Bir daha atamın sözləri yaddaşımızda yenidən diqlə gəldi: "Haqq həmişə bizimlədir. Biz özümüzü haqqın yanında olmağa çalışmalıyıq".

Bu da Qulu Məhərrəmliyə portretində mənim görə bildiyim rənglər. Şübhəsiz, görə bilmədiyim rənglər də az deyil. Axı qeyri-salis məntiqə görə rənglər sonsuzdur. Və bir-birindən kəskin sərhədlərlə ayrılırlar.

Əli Rza XƏLƏFLİ
28.07.2021